

Egy kis szpokén indián fiú voltam, aki minden könyvet elolvasott és minden filmet megnézett, ami az indiánokról szólt, bármilyen szörnyűek voltak is azok. Elolvastam a regényes történeteket, melyek a szűzies fehér tanítónőre

ráröntő sztereotip indián harcosról szóltak.

8 Sherman Alexie

GYŰLÖLTEM TONTÓT (S MÉG MA IS GYŰLÖLÖM)

Még ma is látom a könyvborítót.

A jóképű, kék szemű harcos (az indiánok a regényes történetekben min-

dig kék szeműek, mivel a félvérek valahogy szexibbek, mint a teljes indiánok) egy fejét primitív eksztázisban hátrahajtó fehér nő lehetetlenül sápadt nyakát (az indiánok a regényes történetekben mindig arra készítetik a fehér nőket, hogy primitív eksztázisba esve cselekedjenek) szaglássza (az indiánok a regényes történetekben mindig állatias kifejezésekkel jellemzett cselekedeteket hajtanak végre).

Természetesen az ilyen regények elolvasása után kék szemű harcosnak képzeltem magam, aki különféle primitív és eksztatikus fehér nők nyakát szaglássza.

Valamint gyakran képzeltem magam filmbeli indiánnak is, ahogy fluoreszkáló hollywoodi harci színéssel bemázolva lovagolok egy újabb csatába a legutóbbi George Armstrong Custer tábornokot alakító színész ellen.

De sohasem, egyetlen egyszer sem képzeltem magam Tontónak.

Gyűlöltem Tontót, akkor is és most is gyűlölöm.

Mégis, Tonto iránti gyűlöletem ellenére szerettem az indiánokról szóló filmeket, esztelenül szerettem azokat, és nem láttam semmi kivétnivalót egyikben sem.

Szerettem *Az üldözőket* (*The Searchers*, 1956) John Fordtól.

Szurkoltam John Wayne-nek, ahogy éveken át kereste az unokahúgát, szurkoltam John Wayne-nek, habár tudtam, hogy meg fogja ölni az unokahúgát, mert „meggyalázták” az indiánok, a fenébe is, szurkoltam John Wayne-nek, mert megértettem, miért akarta megölni az unokahúgát.

Gyűlöltem a vad indiánokat, legalább annyira, mint John Wayne.

Úgy értem, jesszusom, elrabolták Natalie Woodot, a páratlan fehér szépséget, aki biztosan nem azt érdemelte, hogy valami indián harcos szaglássza, harapdálja és marcangolja, főleg nem egy olyan indián harcos, aki csak egy szótagú szavakat használ és minden mozdulatát baljós zene kíséri.

9

A filmekben az indiánokat mindig baljóslatú zene kíséri. És olyan sok indián filmet láttam, hogy úgy érzem, hogy engem is állandóan baljós zene kísér. Mindig azt érzem, hogy valami rossz fog történni.

Tisztában vagyok azzal, hogy az egész életemet a Tonto iránti gyűlöletem alakította, valahányszor Tontóra gondolok, baljós zenét hallok.

Bevásárlóközpontokba vagy családi vendéglőkbe lépve, ahogy a baljós zene néhány oktávot mélyül, azt képzelem, én vagyok Billy Jack, a félvér indián, a vietnami veterán, aki flower power pacifistává vált (ez aztán a kombináció), aki olykor dühbe jön, leveszi a cipőjét (míg ellenfelei türelmesen megvárják, hogy ezt megtegye) és azután szétrúg néhány tucat rasszista fehér statisztát.

Biztosan emlékeznek Billy Jackre, nem igaz?

Minden indián emlékszik Billy Jackre. Úgy értem, akkoriban az indiánok imádták Billy Jacket.

Valahányszor új Billy Jack filmet mutattak be Spokane-ben, egész törzsem, mint megannyi cirkuszi bohóc, néhány teherautóra szállt, és zsíros popcornnal, állott üdítővel, kiszáradt medvecukorral az East Trent autósmoziba hajtott, az etnikumok közti erőszak hosszú estéjére.

Mi indiánok éljeneztünk, mert Billy Jack értünk harcolt, minden egyes indiánért.

Természetesen kényelmesen figyelmen kívül hagytuk a tényt, hogy Tom Laughlin, a Billy Jacket alakító színész határozottan nem indián.

Elvégre olyan ragyogó fehér színészek, mint Charles Bronson, Chuck Connors, Burt Reynolds, Burt Lancaster, Sal Mineo, Anthony Quinn és Charlton Heston alakítottak már indiánt, kik voltunk hát mi, hogy vitassuk ezt?

Úgy értem, Tom Laughlin napbarnított volt és egy szótagú szavakat használt és cowboy csizmát és farmer dzsekit viselt, mint az indiánok, és nagymamája vagy nagypapája vagy valakije cserokí volt, így legalábbis közel volt ahhoz, hogy indián legyen, és ez elég volt 1972-ben, amikor a diszkózene felütötte ocsmány fejét és a trapéz nadrág kezdte megváltoztatni a lábunk alakját.

Ha mozira került a sor, az indiánoknak meg kellett tanulniuk, hogy a kevesebb is beérik.

Nem számított, hogy a filmbeli indiánoknak sosem volt munkájuk.

Nem számított, hogy a filmbeli indiánok halálosan komolyak voltak.

Nem számított, hogy a filmbeli indiánokat csak ritkán alakították indián színészek.

Mentségeket találtunk minderre.

„Hát, Tom Laughlin talán nem indián, de akár az is lehetne.”

„Hát, a film nem volt túl jó, de Sal Mineo úgy nézett ki, mint Stubby bácsi, mikor még kinn élt a rezervátumban.”

„Hát, azt hallottam, hogy Burt Reynolds kis mértékben cserokí. Nézd meg az arccsontját. Indián arccsontja van.”

„Hát, a semminél ez is jobb.”

Igen, ez lett a csatakiáltásunk.

„Van, hogy jó nap ez a halálra. Van, hogy a semminél ez is jobb.”

Mi indiánok a véleményeltérés lehetőségéhez is dermedtek voltunk, s a magunk által csökkentett elvárásokat elfogadva, egy olyan filmet kanonizáltunk, mint a *Powwow Highway*.

Mikor először bemutatták, szerettem a *Powwow Highwayt*. Sírtam, mikor először láttam a moziban, és azután ismét, amikor ott maradtam, hogy másodszor is megnézzem.

Úgy értem, szerettem a filmet, a dialógusok egész szakaszait tanultam be, de most, hogy hosszú idő után újra megnéztem, minden egyes sztereotip jelenetnél összerendeztem szégyenemben és zavaromban.

Összerendeztem, mikor Philbert Bono megmászta a szent hegy csúcsát és felajánlásként egy Hershey csokoládét hagyott ott. 11

Összerendeztem, mikor Philbert és Buddy Red Bow belegázolt a folyóba és a Holdnak énekelt.

Összerendeztem, mikor Buddynak látomása volt, és látta magát, amint tomahawkot dob a rendőrautó ablakába.

Úgy értem nem ismerek egyetlen indiánt sem, aki csokoládét hagyta hátra felajánlásként. Nem ismerek egy indiánt sem, aki akár egyetlen hegy csúcsát megmászta volna. Nem ismerek egy indiánt sem, aki folyókba gázolt és a Holdnak énekelt volna. Nem ismerek olyan indiánokat sem, akik indián harcosnak képelték magukat.

Várjunk csak –

Tévedtem. Legalább egy indián fiút ismertem, aki mindig filmbeli indián harcosnak képzelte magát.

Magamat.

Megnéztem a filmeket, és azt a fajta indiánt láttam, amilyennek lennem kellett volna.

A filmbeli indiánnak hegyeket kell megmásznia.

Én félek a magasságtól.

A filmbeli indiánnak folyókba kell gázolnia és dalokat kell énekelnie.

Én nem tudok úszni.

A filmbeli indiánnak harcosnak kell lennie.

Én azóta nem verekedtem, hogy hatodikos koromban egy lány szarrá vert.

Úgy értem, tudtam, hogy sosem lehetek olyan bátor, olyan erős, olyan bölcs, mint amilyen látnoki, és olyan fehér, mint az indiánok a filmekben.

12 Egy kis indián fiú voltam csupán, aki gyűlölte Tontót, mert Tonto volt az egyetlen filmbeli indián, aki olyan volt mint én.

(Fordította Szűcs Balázs Péter)

